Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (esimene koda)

22. märts 2018 *

Eelotsusetaotlus – Otsesed maksud – Asutamisvabadus – Eri liikmesriikide äriühingute ühinemine, jagunemine, varade üleandmine ja osade või aktsiate asendamine – Direktiiv 90/434/EMÜ – Artikkel 8 – Osade või aktsiate asendustehing – Sellise tehinguga seotud kapitalikasum – Maksustamise edasilükkamine – Saadud osade või aktsiate hilisemast võõrandamisest tekkinud kapitalikahjum – Residendiriigi maksustamispädevus – Erinev kohtlemine – Põhjendatus – Liikmesriikidevahelise maksustamispädevuse jaotuse kaitse

Liidetud kohtuasjades C-327/16 ja C-421/16,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Conseil d'État' (Prantsusmaa kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) 31. mai 2016. aasta ja 19. juuli 2016. aasta otsustega esitatud kaks eelotsusetaotlust, mis saabusid Euroopa Kohtusse vastavalt 10. juunil 2016 ja 28. juulil 2016, menetlustes

Marc Jacob

versus

Ministre des Finances et des Comptes publics (C-327/16)

ja

Ministre des Finances et des Comptes publics

versus

Marc Lassus (C-421/16),

EUROOPA KOHUS (esimene koda),

koosseisus: koja president R. Silva de Lapuerta, Euroopa Kohtu president K. Lenaerts esimese koja kohtuniku ülesannetes, kohtunikud C. G. Fernlund (ettekandja), A. Arabadjiev ja E. Regan,

kohtujurist: M. Wathelet,

kohtusekretär: ametnik V. Giacobbo-Peyronnel,

arvestades kirjalikku menetlust ja 13. septembri 2017. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

– Marc Jacob, esindajad: *avocat* E. Ginter ja *avocat* J. Bellet,

* Kohtumenetluse keel: prantsuse.

– Prantsuse valitsus, esindajad: D. Colas, E. de Moustier ja S. Ghiandoni,

– Austria valitsus, esindaja: G. Eberhard,

– Soome valitsus, esindaja: J. Heliskoski,

– Rootsi valitsus, esindajad: A. Falk, C. Meyer-Seitz, U. Persson, N. Otte Widgren, H. Shev ja F. Bergius,

– Euroopa Komisjon, esindajad: N. Gossement ja W. Roels,

olles 15. novembri 2017. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlused käsitlevad seda, kuidas tõlgendada nõukogu 23. juuli 1990. aasta direktiivi 90/434/EMÜ eri liikmesriikide äriühingute ühinemise, jaotumise, eraldumise ja osade või aktsiate asendamise puhul rakendatava ühise maksustamissüsteemi kohta (EÜT 1990, L 225, lk 1; ELT eriväljaanne 09/01, lk 142), mida on muudetud aktiga Norra Kuningriigi, Austria Vabariigi, Soome Vabariigi ja Rootsi Kuningriigi ühinemistingimuste ja Euroopa Liidu aluslepingutesse tehtavate muudatuste kohta (EÜT 1994, C 241, lk 21), mida on kohandatud Euroopa Liidu Nõukogu 1. jaanuari 1995. aasta otsusega 95/1/EÜ, Euratom, ESTÜ (EÜT 1995, L 1, lk 1) (edaspidi „ühinemisdirektiiv“), artiklit 8 ja ELTL artiklit 49.

2 Taotlused on esitatud esiteks Marc Jacobi ja ministre des Finances et des Comptes publics'i (rahandus- ja riigieelarve minister, edaspidi „maksuhaldur“) ja teiseks maksuhalduri ning Marc Lassusi vahelistes kohtuvaidlustes, mis puudutavad maksuhalduri otsuseid maksustada osade või aktsiate asendustehinguga teenitud kapitalikasum saadud osade või aktsiate hilisema võõrandamise korral.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

3 Ühinemisdirektiivi põhjendustes 1, 4 ja 8 on märgitud:

„[…] eri liikmesriikide äriühingute ühinemine, jaotumine, eraldumine ja osade või aktsiate asendamine võib olla vajalik selleks, et luua ühenduse piires analoogilised tingimused siseturu tingimustega, ja selleks et nõnda tagada ühisturu loomine ning selle efektiivne toimimine; niisuguseid tehinguid ei tohiks takistada piirangud, halvemus ega moonutused, mis tulenevad eriti liikmesriikide maksukorraldusest; seoses niisuguste tehingutega on vaja kehtestada konkurentsi seisukohalt neutraalsed maksustamiseeskirjad, mis võimaldavad äriühingutel kohanduda ühisturu nõuetele, suurendada oma tootlikkust ja parandada rahvusvahelist konkurentsivõimet;

[…]

[…] ühine maksustamissüsteem peaks vältima maksustamist seoses ühinemise, jaotumise, eraldumise ja osade või aktsiate asendamisega, arvestades seejuures üleandva või omandatava äriühingu riigi finantshuve;

[…]

[…] ülevõtva või omandava äriühingu osade jaotamine üleandva äriühingu osanikele või aktsionäridele ei tohiks põhjustada nende osanike või aktsionäride maksustamist“.

4 Selle direktiivi artiklist 1 tuleneb, et „[i]ga liikmesriik kohaldab käesolevat direktiivi sellise ühinemise, jaotumise, eraldumise ja osade või aktsiate asendamise puhul, milles osalevad kahe või enama liikmesriigi äriühingud.“

5 Ühinemisdirektiivi artikkel 2 sätestab järgmist:

„Käesolevas direktiivis:

[…]

d) tähendab „osade või aktsiate asendamine“ tehingut, mille käigus äriühing omandab teise äriühingu osad või aktsiad, mis annavad talle selles äriühingus häälteenamuse, selleks saavad viimasena nimetatud äriühingu osanikud või aktsionärid esmalt nimetatud äriühingu osanikeks või aktsionärideks ja kui see on kohaldatav, ka rahalise juurdemakse, mille summa ei ületa 10% asendamiseks väljaantavate osade või aktsiate nimiväärtusest või viimase puudumisel nende arvestuslikust väärtusest;

[…]

g) tähendab „omandatav äriühing“ äriühingut, milles teine äriühing omandab osad või aktsiad osade või aktsiate asendamise teel;

h) tähendab „omandav äriühing“ äriühingut, mis omandab osad või aktsiad osade või aktsiate eest;

[…]“.

6 Ühinemisdirektiivi artiklis 3 on sätestatud:

„Käesolevas direktiivis tähendab „liikmesriigi äriühing“ iga äriühingut,

a) mis tegutseb käesoleva direktiivi lisas loetletud vormis;

b) mida liikmesriigi maksuseaduste kohaselt loetakse maksustamise mõttes selle riigi residendiks ja mida kolmanda riigiga sõlmitud topeltmaksustamise vältimise lepingu sätete kohaselt ei peeta maksustamise mõttes ühendusevälise riigi residendiks;

c) mis peale selle kuulub ilma valiku- või vabastamisvõimaluseta maksustamisele ühega järgmistest maksudest:

[…]

– impôt sur les sociétés Prantsusmaal,

[…]

– impôt sur le revenu des collectivités Luksemburgis,

[…]

või muu maksuga, millega võidakse asendada mis tahes eespool nimetatud maks.“

7 Ühinemisdirektiivi artikli 8 lõiked 1 ja 2 sätestavad:

„1. Seoses ühinemise, jaotumise või osade või aktsiate asendamisega ei tohi ülevõtva või omandava äriühingu osade või aktsiate jaotamine üleandva või omandatava äriühingu osanikele või aktsionäridele tasuna osade või aktsiate eest, mis moodustavad viimasena nimetatud äriühingu kapitali, iseenesest põhjustada nimetatud osanike või aktsionäride tulu, kasumi või kapitali kasvutulu [kapitalikasumi] maksustamist.

2. Liikmesriigid kohaldavad lõiget 1 tingimusel, et osanikud või aktsionärid ei omista saadud osadele või aktsiatele kõrgemat maksustatavat väärtust, kui oli asendatavatel osadel või aktsiatel vahetult enne ühinemist, jaotumist või osade või aktsiate asendamist.

Lõike 1 kohaldamine ei takista liikmesriike maksustamast saadud osade või aktsiate hilisemast üleandmisest pärinevat kasu samal viisil nagu enne omandamist olemas olnud osade või aktsiate üleandmisest pärinevat kasu.

[…]“.

Riikidevahelistest lepingutest tulenev õigus

8 Belgia ja Prantsusmaa vahel 10. märtsil 1964 Brüsselis allkirjastatud tulumaksuga topeltmaksustamise vältimise ja vastastikuse haldus- ja õigusliku abistamise korra kehtestamise lepingu artikkel 18 sätestab:

„Kui käesoleva lepingu eelmistest artiklitest ei tulene teisiti, maksustatakse lepingu ühe osalisriigi residentide tulu ainult selles riigis.“

9 Prantsuse Vabariigi valitsuse ning Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi valitsuse vahel 22. mail 1968 Londonis allkirjastatud tulumaksuga topeltmaksustamise vältimise ja maksudest hoidumise tõkestamise lepingu (edaspidi „Prantsuse-Briti maksuleping“) artikli 13 lõigetes 3 ja 4 on sätestatud:

„3. Lõigetes 1 ja 2 nimetamata mis tahes kauba võõrandamisest saadud tulu maksustatakse üksnes selles lepingu osalisriigis, mille resident võõrandaja on.

4. Olenemata lõikest 3 on tulu, mille on teeninud lepingu ühe osalisriigi residendist füüsiline isik rohkem kui 25% talle üksi või koos sugulastega lepingu teise osalisriigi residendist äriühingus otseselt või kaudselt kuuluvate osade võõrandamisest, maksustatav selles teises riigis. Käesoleva lõike sätteid kohaldatakse ainult juhul, kui:

a) füüsiline isik on lepingu teise osalisriigi kodanik, olemata lepingu esimese osalisriigi kodanik; ja

b) füüsiline isik oli mingi aja vältel osade võõrandamisele vahetult eelneva viie aasta jooksul lepingu teise osalisriigi resident.

Käesoleva lõike sätteid kohaldatakse ka tulu suhtes, mille on äriühing, kelle suhtes kohaldatakse kapitalikasumi maksustamisel lepingu teise osalisriigi õigusnormide kohaselt sama korda nagu osade võõrandamisest saadud tulu suhtes, saanud muude äriühingut puudutavate õiguste võõrandamisest.“

Prantsuse õigus

10 Prantsuse üldise maksuseadustiku (code général des impôts, edaspidi „CGI“) artikli 92B lõike II punkti 1 redaktsioonis, mis on kohaldatav kapitalikasumi suhtes, mille maksustamine oli 1. jaanuari 2000. aasta seisuga edasi lükatud, on sätestatud:

„Alates 1991. või 1992. aasta 1. jaanuarist kehtivate õigusnormide kohaselt toimunud ülevõtmispakkumise, ühinemise, jagunemise, muutuva põhikapitaliga investeerimisühingu poolt eriotstarbelise investeerimisfondi ülevõtmisega või ettevõtte tulumaksu tasuma kohustatud äriühingule osade või aktsiate üleandmisega seotud osade või aktsiate asendamiselt teenitud kapitalikasumi maksustamise võib edasi lükata kuni asendamisel saadud osade või aktsiate võõrandamise või tagasiostuni […]“.

11 CGI artikli 160 lõigetes I ja I *ter* on põhikohtuasjade faktiliste asjaolude ajal kohaldatavas redaktsioonis sätestatud:

„I. […] Selliselt teenitud kasumi maksustamisele kehtib ainult tingimus, et võõrandajale või tema abikaasale, nende ülenevatele või alanevatele sugulastele äriühingu kasumis otseselt või kaudselt kuuluvad õigused koos on mis tahes hetkel viimase viie aasta jooksul ületanud 25% sellest kasumist. Kui aga võõrandamine toimub ühele käesolevas lõigus osutatud isikutest, on kasum maksuvaba, kui kõiki või osa nendest äriühingut puudutavatest õigustest ei müüda viie aasta jooksul edasi kolmandale isikule. Selle tingimuse täitmata jätmise korral maksustatakse kasum esimese võõrandaja nimel õiguste kolmandale isikule edasimüümise aastal.

[…]

Aasta jooksul tekkinud kapitalikahjum arvatakse maha ainult samal või viiel järgneval aastal teenitud sama laadi kapitalikasumist“.

[…]

I *ter*. […] 4. „Alates 1. jaanuarist 1991 ühinemisest, jagunemisest, eraldumisest ettevõtte tulumaksu tasuma kohustatud äriühingule osade või aktsiate üleandmisega seotud osaluse asendamisest teenitud kapitalikasumi maksustamise võib artikli 92B lõikes II sätestatud tingimustel edasi lükata […]“.

12 Selle seadustiku 1999. aastal kohaldatava redaktsiooni artikli 164 B lõike I punkti f alusel loetakse Prantsusmaalt saadud tuluks „artiklis 160 nimetatud kapitalikasum, mis tuleneb õiguste võõrandamisest äriühingutes, mille asukoht on Prantsusmaal“.

13 CGI artiklis 244 *bis* B oli osade või aktsiate võõrandamise kuupäeval 1999. aastal kohaldatavas redaktsioonis ette nähtud:

„Tulu, mida saavad füüsilised isikud, kes ei ole artikli 4 B tähenduses Prantsusmaa maksuresidendid, või juriidilised isikud või organisatsioonid nende vormist olenemata, kelle registrijärgne asukoht on väljaspool Prantsusmaad, äriühinguid puudutavate artiklis 160 nimetatud õiguste võõrandamisest, määratakse kindlaks ja maksustatakse artiklis 160 ette nähtud korras.“

Põhikohtuasjad ja eelotsuse küsimused

Kohtuasi C-327/16

14 M. Jacob, kes on Prantsusmaa maksuresident, tegi 23. detsembril 1996 sissemakse äriühingusse aktsiatega, mis tal olid teises äriühingus – kusjuures mõlemad on Prantsuse õiguse alusel asutatud äriühingud –, ja sai asendustehingus vastu teise äriühingu aktsiaid. Põhikohtuasja asjaolude ajal kehtinud maksuõigusnormide kohaselt lükati sellise aktsiate asendustehingu korral teenitud kapitalikasumi maksustamine edasi.

15 1. oktoobril 2004 viis M. Jacob oma maksuresidentsuse Prantsusmaalt üle Belgiasse.

16 21. detsembril 2007 võõrandas M. Jacob kõik aktsiad, mis ta sai kõnealuse asendustehingu käigus. Pärast võõrandamist maksustati kapitalikasum, mille maksustamine oli edasi lükatud, 2007. aasta eest koos viivise ja 10-protsendilise maksusuurendusega.

17 Tribunal administratif de Montreuil (Montreuil' halduskohus, Prantsusmaa) tühistas 8. juuni 2012. aasta otsusega selles summas määratud täiendava tulumaksu. Cour administrative d'appel de Versailles (Versailles' teise astme halduskohus, Prantsusmaa) tühistas oma 28. mai 2015. aasta otsusega eelnimetatud kohtuotsuse ning kohustas M. Jacobi tasuma kõiki juurdemakseid, millest teda oli vabastatud.

18 M. Jacob esitas 1. oktoobril 2015 Conseil d'État'le (Prantsusmaa kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) kassatsioonkaebuse, milles väitis, et põhikohtuasjas kõnealused liikmesriigi õigusnormid, mille eesmärk on tagada ühinemisdirektiivi artikli 8 ülevõtmine Prantsuse õigusesse, ei arvesta artikliga 8 taotletavaid eesmärke. M. Jacob väidab selle kohta, et artikli 8 kohaselt on kapitalikasumi maksustatav teokoosseis saadud osade või aktsiate hilisem võõrandamine ja mitte osade või aktsiate asendustehing; see tehing on maksustamise seisukohast üksnes neutraalne vahetehing.

19 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib sisuliselt, et kõnealuste liikmesriigi õigusnormide tõlgendamine sõltub ühinemisdirektiivi artikli 8 tõlgendamisest.

20 Neil asjaoludel otsustas Conseil d'État (Prantsusmaa kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas [ühinemis]direktiivi artikli 8 sätteid tuleb tõlgendada nii, et nende kohaselt on keelatud [ühinemis]direktiivi kohaldamisalasse kuuluva osade või aktsiate asendustehingu korral maksustamise edasilükkamise mehhanism, mis näeb ette, et erandina reeglist, mille kohaselt tekib kapitalikasumi maksustamise aluseks olev teokoosseis kasumi saamise aastal, loetakse asendustehingust kapitalikasum tekkinuks ning määratakse selle suurus kindlaks asendustehingu tegemisel ja maksustatakse aastal, mille vältel toimub sündmus, mis lõpetab maksustamise edasilükkamise, milleks võib muu hulgas olla asendustehingu ajal saadud osade või aktsiate võõrandamine?

2. Kas [ühinemis]direktiivi artikli 8 sätteid tuleb tõlgendada nii, et nende kohaselt on direktiivi kohaldamisalasse kuuluva osade või aktsiate asendustehingu korral keelatud, et aktsiate asendustehingust tekkinud kapitalikasumi – eeldusel et see on maksustatav – maksustab riik, mille resident oli maksumaksja asendustehingu tegemise ajal, kui asendustehingust, millest tekkinud kapitalikasum maksustamisele kuulub, saadud aktsiate võõrandamise ajaks on maksumaksja viinud oma maksuresidentsuse üle teise liikmesriiki?"

Kohtuasi C-421/16

21 M. Lassus, kes oli alates 1997. aastast Suurbritannia maksuresident, tegi 7. detsembril 1999 Luksemburgi äriühingusse sissemakse Prantsuse äriühingu aktsiatega ja sai asendustehingus vastu esimesena nimetatud äriühingu aktsiaid. Selle käigus teenis ta kapitalikasumit, mille maksustamine lükati vastavalt tollal kehtinud õigusnormidele edasi.

22 Euroopa Kohtu valduses olevatest dokumentidest nähtub, et asendustehingu tulemusel omandas M. Lassus nimetatud Luksemburgi äriühingu teisi aktsiaid. 2002. aasta detsembris võõrandas M. Lassus 45% talle kuuluvatest selle äriühingu aktsiatest.

23 Kuna Prantsuse maksuamet leidis, et 45% M. Lassusi poolt nimetatud asendustehingu käigus saadud aktsiatest võõrandati, maksustas ta kapitalikasumi selle osa, mille maksustamine oli edasi lükatud ja mille suurus oli 1999. aasta eest kindlaks määratud. Seetõttu määras maksuhaldur M. Lassusile 2002. aasta eest tulumaksu juurdemaksed.

24 M. Lassus vaidlustas need maksed Tribunal administratif de Paris's (Pariisi halduskohus, Prantsusmaa), kes jättis tema kaebuse rahuldamata. Cour administrative d'appel de Paris (Pariisi teise astme halduskohus, Prantsusmaa), kellele esitati apellatsioonkaebus, tühistas esimesena nimetatud kohtu otsuse ja sellest lähtuvalt vabastas M. Lassusi nimetatud juurdemaksete tasumise kohustusest. Maksuhaldur esitas seejärel Conseil d'État'le (kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) kassatsioonkaebuse.

25 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et põhikohtuasjas kõnealuste õigusnormide ning Prantsuse-Briti maksulepingu artikli 13 lõike 4 punktide a ja b kohaselt võib M. Lassusi kui Briti maksuresidendi poolt 1999. aastal aktsiate asendustehinguga teenitud kapitalikasumi maksustada Prantsusmaal.

26 Lisaks leiab see kohus, et kõnealuse liikmesriigi õigusakti ainus mõju seisneb selles, et see võimaldab erandina reeglist, et kapitalikasumi maksustamise aluseks olev teokoosseis tekib kasumi saamise aastal, lugeda osade või aktsiate asendustehingust kapitalikasum tekkinuks ja määrata selle suurus kindlaks aastal, millal see tehing toimus, ja seda maksustada aasta eest, mille vältel toimus maksustamise edasilükkamist lõpetav sündmus, st asendustehingu ajal saadud osade või aktsiate võõrandamine.

27 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul ei mõjuta siinkohal asjaolu, et asendamisel saadud osade või aktsiate hilisemast võõrandamisest teenitud kapitalikasum on maksustatav mõnes teises liikmesriigis kui Prantsuse Vabariik, viimati nimetatud liikmesriigi pädevust maksustada põhikohtuasjas kõnealusest asendustehinguga teenitud kapitalikasumit.

28 M. Lassus aga seab selle tõlgenduse kahtluse alla. Ta väidab esmalt, et liikmesriigi õigusnormidega kehtestatud maksustamise edasilükkamise mehhanism ei ole ühinemisdirektiivi artikliga 8 kooskõlas. Tema hinnangul on nimetatud artiklis kapitalikasumi maksustatava teokoosseisuna ette nähtud saadud osade või aktsiate hilisem võõrandamine ja mitte aktsiate asendustehing, ning see tehing on maksustamise seisukohast üksnes neutraalne vahetehing. Lisaks väidab ta, et käesoleva juhtumi puhul kaotas Prantsuse Vabariik asendamisel saadud aktsiate võõrandamise kuupäeval asjaomase kapitalikasumi suhtes oma maksustamispädevuse, kuna võõrandamine kuulub Ühendkuningriigi maksustamispädevusse.

29 Lisaks, juhul kui võõrandamine oleks Prantsusmaal maksustatav, kuna liikmesriigi õigusnormid võimaldavad residendist maksumaksjatel arvata võõrandamisega seotud kapitalikahjumi maha samalaadsest kapitalikasumist, kujutaks endast asutamisvabaduse piirangut maksuhalduri keeldumine lubada arvata 2002. aastal aktsiate võõrandamisest tekkinud kapitalikahjum maha aktsiate asendustehinguga teenitud kapitalikasumist, mille maksustamine on edasi lükatud.

30 Neil asjaoludel otsustas Conseil d'État (Prantsusmaa kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas […] [ühinemis]direktiivi artikli 8 sätteid tuleb tõlgendada nii, et nende kohaselt on keelatud [ühinemis]direktiivi kohaldamisalasse kuuluva osade või aktsiate asendustehingu korral maksustamise edasilükkamise mehhanism, mis näeb ette, et erandina reeglist, mille kohaselt tekib kapitalikasumi maksustamise aluseks olev teokoosseis kasumi saamise aastal, loetakse asendustehingust kapitalikasum tekkinuks ning määratakse selle suurus kindlaks asendustehingu tegemisel ja maksustatakse aastal, mille vältel toimub sündmus, mis lõpetab maksustamise edasilükkamise, milleks võib muu hulgas olla asendustehingu ajal saadud osade või aktsiate võõrandamine?

2. Kas eeldusel, et osade või aktsiate asendamiselt teenitud kapitalikasum on maksustatav, võib seda kapitalikasumit maksustada riik, millel oli õigus seda maksustada asendustehingu toimumise ajal, kuigi sellise asendamise korral saadud osade või aktsiate võõrandamine kuulub teise liikmesriigi maksustamispädevusse?

3. Kui eelmistele küsimustele tuleb vastata, et direktiiviga ei ole vastuolus, et osade või aktsiate asendamisel teenitud kapitalikasumit maksustatakse asendamisel saadud osade või aktsiate hilisema võõrandamise ajal, kaasa arvatud juhul, kui mõlemad tehingud ei kuulu sama liikmesriigi maksustamispädevusse, siis kas liikmesriik, kus asendustehinguga teenitud kapitalikasumi maksustamine lükati edasi, võib kasumit, mille maksustamine oli edasi lükatud, maksustada selle mainitud võõrandamise ajal, tingimusel et kohaldatavatest kahepoolse maksustamise lepingu sätetest ei tulene teisiti, võtmata arvesse võõrandamise tulemust, kui selleks tulemuseks on kapitalikahjum? See küsimus on esitatud nii [ühinemis]direktiivi kui ka [EÜ] asutamislepingu artikliga 43 [nüüd ELTL artikliga 49] tagatud asutamisvabaduse seisukohast, kuna maksumaksjal, kes on Prantsusmaa maksuresident, peaks asendustehingu ja osade või aktsiate võõrandamise tehingu puhul olema õigus võõrandamisest tekkinud kapitalikahjum maha arvata.

4. Kui kolmandale küsimusele tuleb vastata, et asendamisel saadud osade või aktsiate võõrandamisest tekkinud kapitalikahjumit tuleks arvesse võtta, siis kas liikmesriik, kus asendamise kapitalikasum teeniti, peab võõrandamise kapitalikahjumi sellest kapitalikasumist maha arvama või peab ta – kuna võõrandamine ei kuulu tema maksustamispädevusse – asendamisel teenitud kapitalikasumi maksustamisest loobuma?

5. Kui neljandale küsimusele tuleb vastata, et võõrandamise kapitalikahjum tuleb asendamisel teenitud kapitalikasumist maha arvata, siis milline võõrandatud osade või aktsiate omandamishind tuleb selle võõrandamise kapitalikahjumi väljaarvutamisel aluseks võtta? Kas võõrandatud osade või aktsiate ühiku ostuhinnaks tuleb pidada saadud äriühingu osade või aktsiate koguväärtust, nagu see on esitatud kasumideklaratsioonis, jagatuna nende osade või aktsiate arvuga, mis asendamisel saadi, või tuleb arvesse võtta kaalutud keskmist ostuhinda, võttes arvesse ka asendustehingust hilisemaid tehinguid, nagu muud sama äriühingu osade või aktsiate ostud või tasuta väljastamised?“

31 Euroopa Kohtu presidendi 10. novembri 2017. aasta määrusega liideti kohtuasjad C-327/16 ja C-421/16 suulise menetluse ja kohtuotsuse tegemise huvides.

Eelotsuse küsimuste analüüs

Vastuvõetavus

32 Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 46 märkis, nähtub ühinemisdirektiivi artiklist 1, et seda kohaldatakse sellise ühinemise, jaotumise, eraldumise ja osade või aktsiate asendamise puhul, milles osalevad kahe või enama liikmesriigi äriühingud. Kohtuasjaga C-327/16 seotud põhikohtuasja aluseks olevad asjaolud aga puudutavad aktsiate asendustehingut äriühingute vahel, mis asuvad ühes ja samas liikmesriigis, antud juhul Prantsusmaal.

33 Sellega seoses tuleb meenutada, et Euroopa Kohus on tunnistanud vastuvõetavaks eelotsusetaotlused juhul, kui põhikohtuasja asjaolud ei ole küll otseselt liidu õiguse kohaldamisalas, kuid liidu õigusnormid on muudetud kohaldatavaks liikmesriigi õigusega, mille kohaselt olukordades, kus kõik asjaolud on üheainsa liikmesriigi piires, järgitakse lahenduse leidmisel liidu õiguses sätestatut (15. novembri 2016. aasta kohtuotsus Ullens de Schooten, C-268/15, EU:C:2016:874, punkt 53 ja seal viidatud kohtupraktika).

34 Sellisel juhul on liidul kindel huvi selle vastu, et lahknevate tõlgenduste vältimiseks tulevikus tõlgendataks liidu õiguse sätteid või mõisteid ühetaoliselt, olenemata sellest, millistel asjaoludel neid kohaldatakse (vt 14. märtsi 2013. aasta kohtuotsus Allianz Hungária Biztosító jt, C-32/11, EU:C:2013:160, punkt 20 ja seal viidatud kohtupraktika).

35 Antud juhtumi puhul tuleb esiteks märkida, et eelotsuse küsimused puudutavad liidu õiguse, s.o ühinemisdirektiivi sätete tõlgendamist.

36 Teiseks, vastuseks Euroopa Kohtu 21. juulil 2016 esitatud täpsustavale küsimusele selgitas eelotsusetaotluse esitanud kohus, et põhikohtuasjas kõnealused õigusaktid, mis on vastu võetud ühinemisdirektiivi rakendamiseks, on osade või aktsiate asendustehingutele kohaldatavad ühesugustel tingimustel, sõltumata sellest, kas need on riigisisesed või piiriülesed, kuna aktsiate omanikust maksumaksja on asendustehingu kuupäeval Prantsuse maksuresident.

37 Kuna põhikohtuasjas kõnealused liikmesriigi õigusnormid vastavad selliste olukordade puhul pakutavate lahenduste osas, kus osade või aktsiate asendustehing on vaid riigisisene, ühinemisdirektiivi sätetele, siis tuleb sedastada, et eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimused kohtuasjas C-327/16 on vastuvõetavad.

38 Mis puudutab kohtuasja C-421/16, siis sisuliselt leiab Austria valitsus, et ühinemisdirektiivi kohaldamisalasse ei kuulu olukord, kus omandatava äriühingu osanik või aktsionär on mõne muu liikmesriigi maksuresident kui see riik, kus asub omandatav või omandav äriühing. Ent põhikohtuasjas oli M. Lassus asjaomaste aktsiate asendustehingu ajal Ühendkuningriigi maksuresident, samas kui omandatav äriühing ja omandav äriühing asusid vastavalt Prantsusmaal ja Luksemburgis.

39 Sellega seoses tuleb märkida, et ükski ühinemisdirektiivi säte ei näe ette direktiivi kohaldamisala sellist piiramist.

40 Nimelt, nagu on märgitud käesoleva kohtuotsuse punktis 32, kohaldatakse ühinemisdirektiivi siis, kui osade või aktsiate asendustehing selle direktiivi artikli 2 tähenduses toimub eri liikmesriikide kahe või enama äriühingu vahel, kes vastavad ühinemisdirektiivi artikli 3 tingimustele.

41 Seega ei ole ühinemisdirektiivi kohaldamisala väljaselgitamisel tähtsust asjaolul, et asjaomaste aktsiate omanik on mõne muu liikmesriigi maksuresident kui need riigid, kus asuvad aktsiate asendustehingutega seotud äriühingud.

42 Antud juhtumi puhul on selge, et esiteks puudutab põhikohtuasjas kõnealune tehing kahe eri liikmesriigi kahte äriühingut ja teiseks vastavad asjaomased äriühingud selle direktiivi artikli 3 tingimustele.

43 Neil asjaoludel ei saa asuda seisukohale, et ühinemisdirektiiv on kohaldatav üksnes juhul, kui omandatava äriühingu osanik või aktsionär on maksuresident samas liikmesriigis kui see, kus asub omandatav äriühing või omandav äriühing. Järelikult tuleb eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimustele kohtuasjas C-421/16 vastata.

Sisulised küsimused

Esimesed küsimused

44 Eelotsusetaotluse esitanud kohus palub kohtuasjades C-327/16 ja C-421/16 esitatud esimeste küsimustega sisuliselt selgitada, kas ühinemisdirektiivi artiklit 8 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mille kohaselt aktsiate asendustehinguga teenitud kapitalikasumi suurus määratakse kindlaks nimetatud tehingu ajal, kuid selle maksustamine lükatakse edasi kuni aastani, mille jooksul toimub sündmus – antud juhul saadud aktsiate võõrandamine –, mis lõpetab maksustamise edasilükkamise.

45 Kõigepealt tuleb sedastada, et nimetatud kahes kohtuasjas ei ole väidetud, et asjaomased maksumaksjad omistasid saadud aktsiatele kõrgema maksustatava väärtuse, kui oli asendatavatel aktsiatel vahetult enne kõnealust asendustehingut. Seega on ühinemisdirektiivi artikli 8 lõige 1 kõnealuste asendustehingute suhtes kohaldatav.

46 Antud säte näeb ette, et seoses osade või aktsiate asendamisega ei tohi ülevõtva või omandava äriühingu osade või aktsiate jaotamine üleandva või omandatava äriühingu osanikele või aktsionäridele tasuna osade või aktsiate eest, mis moodustavad viimasena nimetatud äriühingu kapitali, iseenesest põhjustada nimetatud osanike või aktsionäride tulu, kasumi või kapitali kasvutulu maksustamist.

47 Omandatava äriühingu osanike või aktsionäride neutraalse maksustamise nõudega soovib ühinemisdirektiiv vastavalt selle põhjendustele 1 ja 4 tagada, et eri liikmesriikide äriühingute osade või aktsiate asendamist ei takistaks piirangud, halvemus ega moonutused, mis tulenevad liikmesriikide maksukorraldusest (11. detsembri 2008. aasta kohtuotsus A.T., C-285/07, EU:C:2008:705, punkt 21).

48 Tuleb siiski meenutada, et vastavalt ühinemisdirektiivi põhjendusele 4 on direktiivi eesmärk arvestada üleandva või omandatava äriühingu riigi finantshuve. Nimetatud finantshuvide hulka kuulub aga ka pädevus maksustada enne aktsiate asendustehingut olemasolevate aktsiatega seotud kapitalikasumit.

49 Nii sätestab ühinemisdirektiivi artikli 8 lõike 2 teine lõik, et selle artikli lõike 1 kohaldamine ei takista liikmesriike maksustamast saadud osade või aktsiate hilisemast üleandmisest tulenevat kasumit samal viisil, nagu enne omandamist olemas olnud osade või aktsiate üleandmisest tulenevat kasumit (vt selle kohta 11. detsembri 2008. aasta kohtuotsus A.T., C-285/07, EU:C:2008:705, punkt 35).

50 Näib, et kuigi ühinemisdirektiivi artikli 8 lõige 1 – nähes ette, et osade või aktsiate asendustehing ei saa iseenesest tuua kaasa selle tehinguga teenitud kapitalikasumi maksustamist – tagab sellise tehingu neutraalse maksustamise, ei ole neutraalse maksustamise mõte siiski ära hoida kapitalikasumi maksustamist liikmesriikides, kellel on selle maksustamise pädevus, vaid see üksnes keelab sellise asendustehingu käsitamist maksustatava teokoosseisuna.

51 Seevastu ei sisalda ei ühinemisdirektiivi artikkel 8 ega ükski muu artikkel sätteid artikli 8 rakendamiseks sobilike maksumeetmete kohta.

52 Liikmesriikidel on seega liidu õigust järgides nimetatud artikli rakendamisel teatav tegutsemisruum (vt selle kohta 5. juuli 2007. aasta kohtuotsus Kofoed, C-321/05, EU:C:2007:408, punktid 41–43, ja 23. novembri 2017. aasta kohtuotsus A, C-292/16, EU:C:2017:888, punkt 22).

53 Mis puudutab põhikohtuasjas kõnealuste õigusnormidega ette nähtud meedet, siis esiteks seisneb see aktsiate asendustehinguga teenitud kapitalikasumi suuruse kindlaksmääramises ja teiseks selle maksustamise edasilükkamises kuupäevani, mil toimub saadud aktsiate hilisem võõrandamine.

54 Antud meede – kuivõrd see toob kaasa selle, et kapitalikasumi maksustamise teokoosseis lükatakse edasi kuni aastani, mille vältel toimub maksustamise edasilükkamist lõpetav sündmus, s.o saadud aktsiate võõrandamine – tagab, nagu ka kohtujurist oma ettepaneku punkides 59 ja 60 märkis, et aktsiate asendustehing iseenesest ei tooks kaasa nimetatud kapitalikasumi maksustamist. See meede järgib seega neutraalse maksustamise põhimõtet ühinemisdirektiivi artikli 8 lõike 1 tähenduses.

55 Seda järeldust ei kõiguta pelk asjaolu, et aktsiate asendustehinguga teenitud kapitalikasumi suurus määratakse kindlaks selle tehingu toimumise ajal. Sellega seoses tuleb täpsustada, et eelmainitud kindlaksmääramine kujutab endast üksnes meetodit, mis võimaldab liikmesriigil, kellel on pädevus maksustada osasid või aktsiaid enne asendustehingut, kuid kellel on ühinemisdirektiivi artikli 8 lõike 1 kohaselt selle pädevuse teostamine takistatud, säilitada oma maksustamispädevus ja teostada seda vastavalt direktiivi artikli 8 lõike 2 teisele lõigule hiljem, st kuupäeval, mil võõrandatakse saadud osad või aktsiad.

56 Neil asjaoludel tuleb kohtuasjades C-327/16 ja C-421/16 esitatud esimestele küsimustele vastata, et ühinemisdirektiivi artiklit 8 tuleb tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mille kohaselt direktiivi kohaldamisalasse kuuluva aktsiate asendustehinguga teenitud kapitalikasumi suurus määratakse kindlaks selle tehingu tegemise ajal, kuid sellise kasumi maksustamine lükatakse edasi kuni aastani, mille jooksul toimub sündmus – antud juhul saadud aktsiate võõrandamine –, mis lõpetab maksustamise edasilükkamise.

Teised küsimused

57 Eelotsusetaotluse esitanud kohus palub kohtuasjades C-327/16 ja C-421/16 esitatud teiste küsimustega sisuliselt selgitada, kas ühinemisdirektiivi artiklit 8 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mis näevad ette osade või aktsiate asendustehinguga seotud kapitalikasumi – mille maksustamine on edasi lükatud – maksustamise saadud osade või aktsiate hilisema võõrandamise ajal, olgugi et selline võõrandamine ei kuulu antud liikmesriigi maksustamispädevusse.

58 Nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktidest 49 ja 50, tuleneb ühinemisdirektiivi artikli 8 lõike 2 teisest lõigust, et selle artikli lõike 1 kohase osade või aktsiate asendustehingu puhul ette nähtud neutraalse maksustamise nõue ei takista liikmesriike maksustamast saadud osade või aktsiate hilisemast võõrandamisest teenitud kapitalikasumit samamoodi nagu kapitalikasumit, mis saadakse enne omandamist olemasolevate osade või aktsiate võõrandamisest.

59 Artikli 8 lõike 2 teine lõik tunnustab seega liikmesriikide, kellel on osade või aktsiate asendustehinguga seotud kapitalikasumi maksustamise pädevus, kuid kes artikli 8 lõike 1 kohaselt ei saanud asendustehingu ajal seda pädevust teostada, õigust kasutada maksustamispädevust saadud osade või aktsiate hilisema võõrandamise kuupäeval.

60 Ent nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 68 märkis, ei ühtlusta ühinemisdirektiiv liikmesriikidevahelise maksustamispädevuse jaotuse kriteeriume. Seega ei reguleeri see direktiiv, kuidas määrata sellise kapitalikasumi maksustamise pädevust.

61 Liidu tasandil ühtlustamis- või harmoneerimismeetmete puudumisel jääb liikmesriikidele õigus määratleda lepinguliselt või ühepoolselt maksustamisalase pädevuse jaotuse kriteeriumid, pidades eelkõige silmas topeltmaksustamise kaotamist (vt analoogia alusel 29. novembri 2011. aasta kohtuotsus National Grid Indus, C-371/10, EU:C:2011:785, punktid 45 ja 46 ning seal viidatud kohtupraktika).

62 Antud juhtumi puhul leiab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et asjaomastest aktsiate asendustehingutest teenitud kapitalikasum kuulub liikmesriigi õiguse ja kahepoolse lepingu kohaselt Prantsuse Vabariigi maksustamispädevusse.

63 Neil asjaoludel ja nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktist 56, kuna ühinemisdirektiiviga ei ole vastuolus see, kui aktsiate asendustehinguga teenitud kapitalikasumi maksustamine lükatakse edasi kuni saadud aktsiate hilisema võõrandamiseni, ei takista see direktiiv asjaomasel liikmesriigil nimetatud võõrandamise korral kapitalikasumit maksustada.

64 Nagu nähtub kohtujuristi ettepaneku punktidest 69–71, ei saa pelk asjaolu, et saadud aktsiate võõrandamine kuulub muu liikmesriigi maksustamispädevusse kui see liikmesriik, kellel on aktsiate asendustehinguga teenitud kapitalikasumi maksustamise pädevus, võtta teisena nimetatud liikmesriigilt õigust teostada oma maksustamispädevust kapitalikasumi suhtes, mis on tekkinud tema maksustamispädevuse raames.

65 See järeldus on kooskõlas ka Euroopa Kohtu poolt tunnustatud territoriaalse maksustamise põhimõttega, mille kohaselt on liikmesriigil õigus maksustada tema maksustamispädevuse raames tekkinud kapitalikasum, eesmärgiga kaitsta liikmesriikidevahelise maksustamispädevuse jaotust (vt selle kohta 29. novembri 2011. aasta kohtuotsus National Grid Indus, C-371/10, EU:C:2011:785, punktid 45 ja 46 ning seal viidatud kohtupraktika).

66 Seega tuleb kohtuasjades C-327/16 ja C-421/16 esitatud teistele küsimustele vastata, et ühinemisdirektiivi artiklit 8 tuleb tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mis näevad ette osade või aktsiate asendustehinguga seotud kapitalikasumi – mille maksustamine on edasi lükatud – maksustamise saadud osade või aktsiate hilisema võõrandamise ajal, olgugi et selline võõrandamine ei kuulu antud liikmesriigi maksustamispädevusse.

Kolmas kuni viies küsimus kohtuasjas C-421/16

67 Kõigepealt tuleb märkida, nagu nähtub ka Euroopa Kohtu valduses olevatest dokumentidest, et M. Lassus oli põhikohtuasjas kõnealuse aktsiate asendustehingu kuupäeval Ühendkuningriigi maksuresident. Prantsuse-Briti maksulepingu kohaselt aga käsitati teda kui aktsiate omanikust maksumaksjat, kes elab Prantsusmaal, mistõttu kuulus aktsiate asendustehinguga teenitud kapitalikasum viimati nimetatud liikmesriigi maksustamispädevusse.

68 Kohtudokumentidest nähtub lisaks, et põhikohtuasjas kõnealuste õigusnormide kohaselt on ühe aasta jooksul tekkinud kapitalikahjum samal aastal või viie järgneva aasta jooksul saadud samalaadsest kapitalikasumist mahaarvatav. Põhikohtuasja puhul on teada, et asjaomane kapitalikahjum tekkis viie aasta jooksul.

69 Prantsuse valitsus täpsustas kohtuistungil, et saadud osade või aktsiate hilisemast võõrandamisest tekkida võiva kapitalikahjumi mahaarvamine kapitalikasumist, mille maksustamine on edasi lükatud, ei ole lubatud juhul, kui aktsiate omanikust maksumaksja ei ole võõrandamise hetkel Prantsusmaa maksuresident.

70 Seega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus kohtuasjas C-421/16 esitatud kolmanda kuni viienda küsimusega, mida tuleb analüüsida koos, sisuliselt selgitada, kas ühinemisdirektiivi ja ELTL artiklit 49 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus selle liikmesriigi õigusnormid, kes olukorras, kus saadud

osade või aktsiate hilisem võõrandamine ei kuulu nimetatud liikmesriigi maksustamispädevusse, näeb kapitalikasumi, mille maksustamine on edasi lükatud, maksustamise ette asjaomase võõrandamise korral, arvestamata võõrandamisest tekkida võivat kapitalikahjumit, samas kui nimetatud kapitalikahjumit arvestatakse siis, kui aktsiate omanikust maksumaksja on võõrandamise kuupäeval nimetatud liikmesriigi maksuresident. Lisaks soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus võimalusel teada, millised on sellise kapitalikahjumi mahaarvamise ja väljaarvutamise üksikasjalikud eeskirjad.

71 Tuleb meenutada, et ühinemisdirektiivi kohaldamisalasse kuuluvad tehingud kujutavad endast asutamisvabaduse teostamise erilist viisi, mis on siseturu nõuetekohaseks toimimiseks oluline, ning need kuuluvad seega majandustegevuse hulka, mille puhul on liikmesriigid kohustatud seda vabadust austama (23. novembri 2017. aasta kohtuotsus A, C-292/16, EU:C:2017:888, punkt 23 ja seal viidatud kohtupraktika).

72 Ent nagu ka kohtujurist oma ettepaneku punktides 78, 100 ja 101 märkis, ei reguleeri ühinemisdirektiiv saadud aktsiate hilisemast võõrandamisest tekkida võiva kapitalikahjumi võimalikku mahaarvamist ega sellise mahaarvamise ja selle väljaarvutamise üksikasjalikke eeskirju. Sellise mahaarvamise valdkond kuulub seega päritoluliikmesriigi õiguse kohaldamisalasse, mis peab samas järgima liidu õigust, antud juhul eelkõige ELTL artiklit 49.

73 Järelikult tuleb neid küsimusi analüüsida üksnes ELTL artiklist 49 lähtuvalt.

74 Sellega seoses tuleb meenutada, et asutamisvabaduse piiranguks ELTL artikli 49 tähenduses tuleb pidada kõiki meetmeid, mis keelavad või takistavad selle vabaduse kasutamist või muudavad selle vähem huvipakkuvaks (23. novembri 2017. aasta kohtuotsus A, C-292/16, EU:C:2017:888, punkt 25 ja seal viidatud kohtupraktika).

75 Antud juhtumi puhul tuleb märkida, et saadud aktsiate hilisema võõrandamise hetkel oli M. Lassus aktsiate omanikust maksumaksja, kes ei olnud maksuresident, mistõttu ei saanud ta nende võõrandamisest tekkida võivat kapitalikahjumit maha arvata asendamisel teenitud kapitalikasumist, mille maksustamine oli edasi lükatud, samas kui ta oleks olnud aktsiate omanikust maksumaksja, kes on ühtlasi maksuresident, oleks ta saanud seda teha.

76 Selline erinev kohtlemine, mis sõltub sellest, kas saadud aktsiate võõrandamise hetkel on aktsiate omanikust maksumaksja asjaomase liikmesriigi maksuresident või mitte, võib aktsiate omanikest maksumaksjate puhul, kes ei ole maksuresidendid, takistada ja muuta vähem huvipakkuvaks ühinemisdirektiivi kohaldamisalasse kuuluvad äriühingute ümberkorraldamistehingud ning kujutab endast seega asutamisvabaduse piirangut.

77 Nimetatud piirang saab olla lubatud vaid juhul, kui see puudutab olukordi, mis ei ole objektiivselt sarnased, või kui see on põhjendatud liidu õiguses tunnustatud ülekaaluka üldise huviga. Lisaks peab piirang niisugusel juhul olema kõnealuse eesmärgi saavutamiseks sobiv ega tohi minna kaugemale, kui on selle eesmärgi saavutamiseks vajalik (23. novembri 2017. aasta kohtuotsus A, C-292/16, EU:C:2017:888, punkt 28 ja seal viidatud kohtupraktika).

78 Mis puudutab asjaomaste olukordade sarnasust, siis tuleb märkida, et põhikohtuasjas kõnealused õigusnormid käsitlevad sellise aktsiate asendamisel teenitud kapitalikasumi maksustamist, mis on tekkinud hetkel, mil M. Lassus oli käsitatav maksumaksjana, kes on Prantsusmaa maksuresident. Asjasse puutuva maksustamise osas, mis lükatakse edasi kuni saadud aktsiate hilisema võõrandamiseni, on võõrandamise hetkel sellise aktsiate omanikust maksumaksja nagu M. Lassusi – kes ei ole maksuresident – olukord objektiivselt sarnane sellise aktsiate omanikust maksumaksja olukorraga, kes sama võõrandamise hetkel on maksuresident.

79 Mis puudutab aga küsimust, kas kõnealust piirangut saab põhjendada liidu õiguses tunnustatud ülekaalukast üldisest huvist tulenevate põhjustega, siis leiab Prantsuse valitsus, et nimetatud piirangut saab põhjendada liikmesriikidevahelise maksustamispädevuse jaotusega seotud üldise ülekaaluka huviga.

80 Selle kohta tuleb märkida, et liikmesriikidevahelise maksustamispädevuse jaotuse kaitse on eesmärk, mida Euroopa Kohus on tunnustanud (vt selle kohta 29. novembri 2011. aasta kohtuotsus, National Grid Indus, C-371/10, EU:C:2011:785, punkt 45).

81 Ent sellistel asjaoludel nagu põhikohtuasjas – mille tõi välja ka kohtujurist oma ettepaneku punktis 93 – ei saa nimetatud piirangut selle eesmärgiga põhjendada, kuna kõne all on üksnes Prantsuse Vabariigi maksustamispädevus.

82 Siinkohal tuleb täpsustada, et põhikohtuasjas kõnealused asjaolud erinevad asjaoludest nendes kohtuasjades, mis on aluseks Euroopa Kohtu praktikale, mis käsitleb kapitalikasumi riigist väljaviimise maksustamist, nagu 29. novembri 2011. aasta kohtuotsus National Grid Indus (C-371/10, EU:C:2011:785). Nimelt puudutas selle kohtuotsuse aluseks olnud kohtuasi maksu sissenõudmise edasilükkamist, st maksuvõlga, mis määrati lõplikult kindlaks hetkel, mil asjaomane maksumaksja oma juhtimise tegeliku keskuse üleviimise tõttu lakkas olemast maksukohustuslane oma päritoluriigis, ja mitte maksustamise edasilükkamist nagu käesolev põhikohtuasi. Neil asjaoludel leidis Euroopa Kohus 29. novembri 2011. aasta kohtuotsuse National Grid Indus (C-371/10, EU:C:2011:785) punktis 61, et see, kui vastuvõttev liikmesriik ei võta kapitalikahjumit arvesse, ei pane päritoluliikmesriigile mingit kohustust ümber hinnata uute osade lõpliku võõrandamise hetkel olevat maksunõuet, mis määrati lõplikult kindlaks kuupäeval, mil asjaomane maksumaksja oma juhtimise tegeliku keskuse üleviimise tõttu lakkas olemast maksukohustuslane oma päritoluliikmesriigis.

83 Ent põhikohtuasjas kõnealuse kapitalikasumi maksustamise edasilükkamine kuni saadud aktsiate hilisema võõrandamiseni tähendab, et see kapitalikasum, olenemata asjaolust, kas selle suurus määrati kindlaks asendustehingu ajal, maksustatakse alles selle hilisema võõrandamise ajal. See tähendab, et asjaomane liikmesriik teostab oma maksustamispädevust nimetatud kapitalikasumi suhtes kõnealuse kapitalikahjumi realiseerimise hetkel. Seega on sellise kapitalikahjumi arvessevõtmine, nagu märkis ka Euroopa Komisjon, vastavalt selle liikmesriigi kohustus, kes kavatseb teostada oma maksustamispädevust sama kapitalikasumi suhtes, mis on nüüd muutunud nimetatud võõrandamise ajal tegelikult maksustatavaks.

84 Seega on ELTL artikliga 49 vastuolus sellised liikmesriigi õigusnormid, mis olukorras, kus saadud aktsiate hilisem võõrandamine ei kuulu selle liikmesriigi maksustamispädevusse, näevad kapitalikasumi, mille maksustamine on edasi lükatud, maksustamise ette asjaomase võõrandamise korral, arvestamata võõrandamisest tekkida võivat kapitalikahjumit, samas kui nimetatud kapitalikahjumit arvestatakse siis, kui aktsiate omanikust maksumaksja on võõrandamise kuupäeval nimetatud liikmesriigi maksuresident.

85 Mis puudutab põhikohtuasjas kõnealuse kapitalikahjumi mahaarvamise ja väljaarvutamisega seotud üksikasjalikke eeskirju, siis ei näe liidu õigus – nagu tuleneb ka käesoleva kohtuotsuse punktist 72 – selliseid eeskirju ette, ja seega on liikmesriikide ülesanne liidu õigust ja antud juhul just ELTL artiklit 49 järgides sellised eeskirjad kehtestada.

86 Eelnevaid kaalutlusi arvestades tuleb kohtuasjas C-421/16 esitatud kolmandale kuni viiendale küsimusele vastata, et ELTL artiklit 49 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus sellised liikmesriigi õigusnormid, mis olukorras, kus saadud aktsiate hilisem võõrandamine ei kuulu asjaomase liikmesriigi maksustamispädevusse, näevad kapitalikasumi, mille maksustamine on edasi lükatud, maksustamise ette asjaomase võõrandamise korral, arvestamata võõrandamisest tekkida võivat kapitalikahjumit, samas kui nimetatud kapitalikahjumit arvestatakse siis, kui aktsiate omanikust maksumaksja on

võõrandamise kuupäeval nimetatud liikmesriigi maksuresident. Liikmesriikide ülesanne on liidu õigust ja antud juhul just asutamisvabadust järgides näha ette sellise kapitalikahjumi mahaarvamise ja väljaarvutamise üksikasjalikud eeskirjad.

Kohtukulud

87 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (esimene koda) otsustab:

1. **Nõukogu 23. juuli 1990. aasta direktiivi 90/434/EMÜ eri liikmesriikide äriühingute ühinemise, jaotumise, eraldumise ja osade või aktsiate asendamise puhul rakendatava ühise maksustamissüsteemi kohta, mida on muudetud aktiga Norra Kuningriigi, Austria Vabariigi, Soome Vabariigi ja Rootsi Kuningriigi ühinemistingimuste ja Euroopa Liidu aluslepingutesse tehtavate muudatuste kohta, mida on kohandatud Euroopa Liidu Nõukogu 1. jaanuari 1995. aasta otsusega 95/1/EÜ, Euratom, ESTÜ, artiklit 8 tuleb tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mille kohaselt direktiivi kohaldamisalasse kuuluva aktsiate asendustehinguga teenitud kapitalikasumi suurus määratakse kindlaks selle tehingu tegemise ajal, kuid sellise kasumi maksustamine lükatakse edasi kuni aastani, mille jooksul toimub sündmus – antud juhul saadud aktsiate võõrandamine –, mis lõpetab maksustamise edasilükkamise.**

2. **Direktiivi 90/434, mida on muudetud aktiga Norra Kuningriigi, Austria Vabariigi, Soome Vabariigi ja Rootsi Kuningriigi ühinemistingimuste ja Euroopa Liidu aluslepingutesse tehtavate muudatuste kohta, mida on kohandatud otsusega 95/1, artiklit 8 tuleb tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mis näevad ette osade või aktsiate asendustehinguga seotud kapitalikasumi – mille maksustamine on edasi lükatud – maksustamise saadud osade või aktsiate hilisema võõrandamise ajal, olgugi et selline võõrandamine ei kuulu antud liikmesriigi maksustamispädevusse.**

3. **ELTL artiklit 49 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus sellised liikmesriigi õigusnormid, mis olukorras, kus saadud aktsiate hilisem võõrandamine ei kuulu asjaomase liikmesriigi maksustamispädevusse, näevad kapitalikasumi, mille maksustamine on edasi lükatud, maksustamise ette asjaomase võõrandamise korral, arvestamata võõrandamisest tekkida võivat kapitalikahjumit, samas kui nimetatud kapitalikahjumit arvestatakse siis, kui aktsiate omanikust maksumaksja on võõrandamise kuupäeval nimetatud liikmesriigi maksuresident. Liikmesriikide ülesanne on liidu õigust ja antud juhul just asutamisvabadust järgides näha ette sellise kapitalikahjumi mahaarvamise ja väljaarvutamise üksikasjalikud eeskirjad.**

Allkirjad